

FLORON-nieuws

Adres van alle auteurs: Stichting FLORON, postbus 9514, 2300 RA Leiden;
e-mail: floron@floron.leidenuniv.nl

Bescherming bedreigd: suggesties voor soortbescherming

Baudewijn Odé & Kees (C.)L.G. Groen

Inleiding

Een belangrijke doelstelling van FLORON is om met onze kennis over de verspreiding van planten bij te dragen aan de bescherming van de wilde flora. Dit doen we ondermeer door analyse van floradatabanken, zoals ten behoeve van het samenstellen van het basisrapport van de Rode Lijst.¹ Op allerlei manieren onderstreept FLORON vervolgens het belang van bescherming van Rode-Lijstsoorten en vraagt ook aan vrijwilligers om van deze soorten gedetailleerdere informatie te verzamelen. Bovendien levert FLORON bijdragen aan plannen tot soortbescherming, o.a. binnen de Vereniging PSO (Platform Soortenbeschermende Organisaties).

De bescherming van planten dient in eerste instantie te worden gestuurd vanuit de nationale overheid. Een goed beschermingsbeleid begint bij wettelijke bescherming van bedreigde soorten. In de sinds 1 april 2002 van kracht zijnde Flora- en Faunawet (FF-wet) is vastgelegd welke soorten beschermd zijn; groeiplaatsen van deze soorten mogen alleen met een ontheffing worden beschadigd, planten mogen niet worden geplukt of uitgegraven.

Na het in werking treden van de wet zijn gemeenten, bouwondernemers e.d. er aan gehouden om bij het ministerie van LNV ontheffing aan te vragen indien geplande ingrepen leiden tot beschadiging van populaties van beschermde soorten. FLORON behandelt daarom jaarlijks vele tientallen aanvragen naar verspreidingsgegevens van deze beschermde soorten in gebieden waar ingrepen zijn gepland. Gemeenten, bouwondernemers of onderzoeksbureaus willen weten voor welke soorten ze bij het Ministerie van LNV ontheffing moeten aanvragen.

Mede door de ervaringen van het afgelopen jaar heeft FLORON ernstige twijfels bij de huidige lijst van beschermde soorten en ijvert voor een alternatief dat meer recht doet aan de beschermingsbehoefte van soorten.

Soorten in de FF-wet

Op de lijst van 104 beschermde soorten staan de Nederlandse soorten van de Europese Habitatrichtlijn, alle Nederlandse orchideeën, alle soorten van de oude Natuurbeschermingswet uit 1973 en enkele muurplanten. Het zijn voor een groot deel soorten die potentieel door plukken en uitgraven worden bedreigd, dan wel soorten die lijken op bedreigde inheemse planten (bijvoorbeeld de algemene klokjes en de algemene orchideeën). Van deze beschermde soorten staan er 71 op de Rode Lijst, waarvan 34 soorten in de hogere bedreigingscategorieën (uitgestorven, bedreigd en ernstig bedreigd).

Het blijkt dat in veel gevallen ontheffing worden aangevraagd voor soorten die vrij algemeen tot algemeen in Nederland voorkomen, zoals Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*), Brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*) en Gewone dotterbloem (*Caltha palustris* subsp. *palustris*). Figuur 1 geeft een beeld van de verspreiding van de huidige beschermde soorten gezamenlijk. De grote gaten in de verspreiding van beschermde soorten, zoals in delen van Friesland en Flevoland, zijn vooral een gevolg van de minder volledige inventarisaties in deze provincies en duiden geenszins op het ontbreken van beschermde soorten.

Het is duidelijk dat de algemene soorten in de FF-wet de procedure van ontheffingsverlening belasten, terwijl gemakkelijk een verkeerd beeld over beschermde soorten kan ontstaan, namelijk dat het soorten zijn die overal (!) in de weg zitten.

Aandacht voor bedreiging

Een belangrijk instrument om inzicht te krijgen in de bedreigde soorten is de Rode Lijst. De huidige Rode Lijst uit 2000 is lange tijd in het stadium van 'basisrapport' blijven hangen. Dat heeft niets te maken met discussie over de inhoud van deze

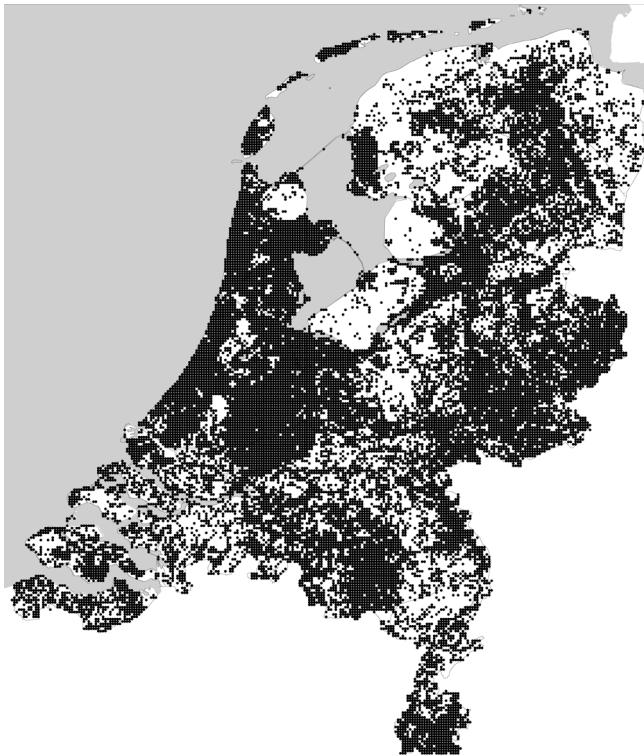

Fig. 1. Verspreiding van alle soorten van de huidige Flora- en Faunawet. FlorBase-2H.

Rode Lijst. De Rode Lijst is immers al integraal gepubliceerd in het nieuwe Handboek Natuurdoeltypen.² Vaatplanten van de Rode Lijst maken in dit belangrijke beleidsdocument de grootste groep van doelsoorten uit.

De vertraging met het uitbrengen van een ministerieel erkende Rode Lijst – publicatie stond oorspronkelijk gepland voor het voorjaar van 2000! – wordt wel in verband gebracht met onduidelijkheid over de mogelijke juridische consequenties van een Rode Lijst; zijn Rode-Lijstsoorten nou wel of niet wettelijk beschermd en moeten bouwondernemers wel of niet rekening houden met de aanwezigheid van Rode-Lijstsoorten? Bij het ter perse gaan van dit nummer van Gorteria is ons ter ore gekomen³ dat er momenteel geen juridische beletsels meer bestaan voor de Minister van LNV om de Rode Lijst te bekrachtigen.

Aanpassingen FF-wet

Het doet de beschermingszaak geen goed, dat nu in veel gevallen ontheffing moet worden aangevraagd voor algemene, niet bedreigde soorten. Er wordt daarom door het ministerie gewerkt aan een vrijstellingsregeling voor deze soorten. Op die manier

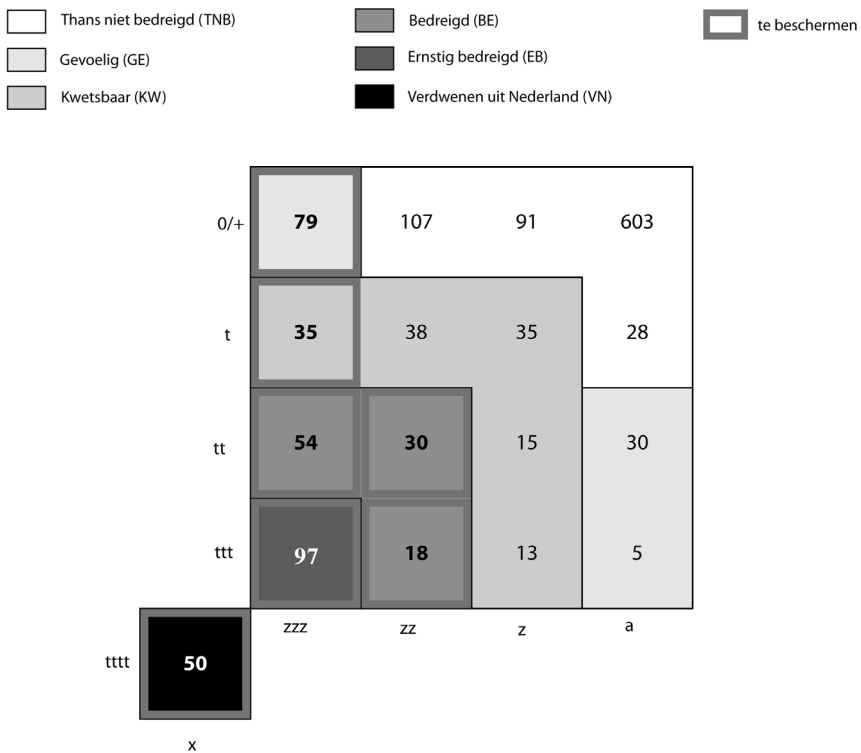

Fig. 2. Aantal soorten per Rode-Lijstcategorie met de voorgestelde te beschermen soorten. Voor uitleg over de zeldzaamheidsklassen en trendklassen, zie de Rode Lijst.¹

zal de aanwezigheid van Daslook (*Allium ursinum*), Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*) en Zwanenbloem (*Butomus umbellatus*) geen belemmering meer vormen voor bouwprojecten. Daarentegen lijkt aan de kant van de bedreigde, maar niet beschermde flora niet hard te worden getrokken; *uitbreiding* van de lijst met beschermde soorten lijkt niet aan de orde.

Toch is een van de hoofddoelstellingen van het natuurbeleid de biodiversiteit uit het jaar 1982 duurzaam te behouden.⁴ Extra aandacht en bescherming voor de soorten die op grond van hun bedreigingsstatus als eerste de kans lopen uit Nederland te verdwijnen lijkt daarom meer dan gepast. Daarom ijvert FLORON voor een voorstel, dat afgelopen jaar al op enkele plekken naar buiten is gebracht.⁵ De kern van dit voorstel is om tenminste 363 van de meest bedreigde Rode-Lijstsoorten wettelijk te beschermen. Het gaat om 50 uitgestorven soorten, 199 bedreigde en ernstig bedreigde soorten en 114 overige zeer zeldzame soorten (Fig. 2).

Deze 363 soorten uit het voorstel van FLORON komen beduidend minder algemeen voor dan de huidige beschermde soorten (Fig. 3). Dus ondanks een veel hoger

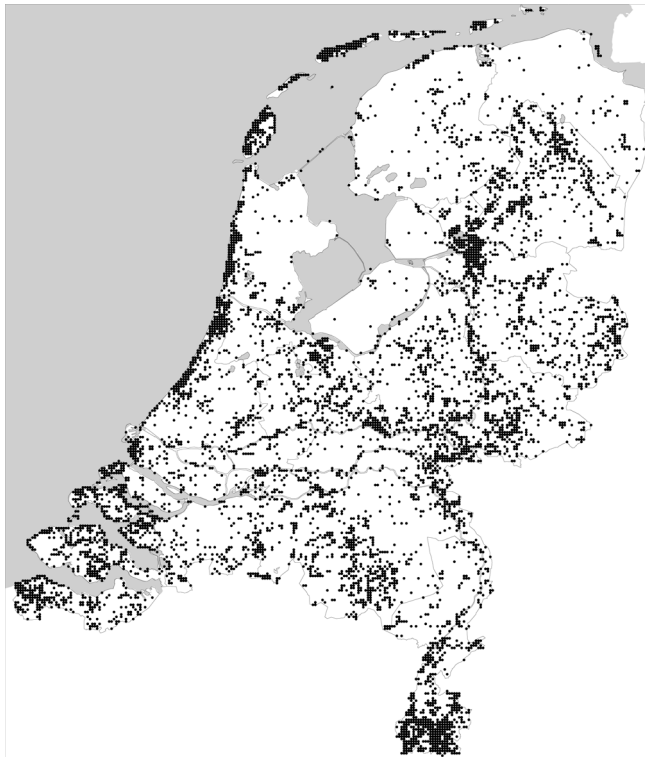

Fig. 3. Verspreiding van alle te beschermen soorten uit het voorstel van FLORON. FlorBase-2H.

aantal soorten zal er dus minder vaak ontheffing moeten worden aangevraagd. Dan komt er vanzelf ook meer aandacht voor ontheffingsaanvragen die uit oog van florabescherming meer aandacht verdienen.

De voorgestelde soorten dienen niet ter vervanging van de huidige lijst van de FF-wet. Natuurlijk is er een aantal redenen om ook enkele minder algemene soorten te beschermen, zoals soorten die door plukken of uitgraven, of door oogst voor commerciële doelen daadwerkelijk worden bedreigd. Hieronder vallen bijvoorbeeld enkele algemenere orchideeën, zoals Gevlekte orchis en Vleeskleurige orchis. Ook enkele muurplanten zouden moeten worden toegevoegd. Bij een goede selectie van die algemenere soorten hoeft het juridisch instrument niet te lijden onder een overdaad aan ontheffingen.

FLORON heeft in 2002 het bovenstaande voorstel al bij diverse gelegenheden aan het Ministerie van LNV voorgelegd. Het ziet er naar uit dat de zaak bij de evaluatie van de FF-wet aan de orde zal komen.

1. R. van der Meijden, B. Odé, C.L.G. Groen, J.P.M. Witte & D. Bal. 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26: 85–208.
2. D. Bal, H.M. Beije, M. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal, F.J. van Zadelhoff. 2001. Handboek Natuurdoeltypen. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
3. mondelinge mededeling D. Bal, Expertisecentrum Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
4. LNV. 2000. Natuur voor mensen, mensen voor natuur. Nota natuur, bos en landschap in de 21e eeuw. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 's-Gravenhage.
5. Het voorstel van FLORON is door Kees Groen naar voren gebracht in het decembernummer van het tijdschrift *Grasduinen* en op de themadag van de KNBV over soortbescherming op 27 september 2002.

Provincie Groningen pakt de witte gebieden aan

Bert Oving & Bart Vreeken

Inleiding

De provincie Groningen komt voor FlorBase steeds meer op de kaart te staan. Net als in 2000 zijn er in het afgelopen jaar op initiatief van de Provincie weer delen van Groningen geïnventariseerd. In totaal gaat het om 136 kilometerhokken. Dit keer is het veldwerk uitgevoerd door FLORON. Bert Oving en Edwin Dijkhuis verkenden niet alleen de suikerbietenakkers, maar ook de omgeving van het Lauwersmeer, beheersgebieden bij Appingedam en schrale wegbermen in Westerwolde. Ook de omgeving van het Zuidlaardermeer is onderzocht. Dit gebied was al eerder geïnventariseerd, maar er was behoefte aan recente gegevens. In deze bijdrage wordt per onderzocht gebied een korte schets van de floristische bevindingen gegeven.